

Studi davart las mesiras repressivas per motivs da provediment en il Grischun è avant maun

■ (cc) Per incumbensa da la regenza grischuna ha in team da perscrutaziun sut la direcziun da Tanja Rietmann analisà las uschenumnadas mesiras repressivas per motivs da provediment en il Grischun. Il studi è ussa vegnì publictà ed illuminescha ils plazzaments administrativs, ils plazzaments en in lieu ester e las avugadaziuns en il Grischun dal 19avel tschientaner fin oz. Il chantun Grischun ha construì cun la «chasa da correcziun Realta» mez dal 19avel tschientaner ina da las emprimas instituziuns da tal gener en Svizra. Autoritads tutelaras pudevan plazzar persunas povras «negligentas», «mitschafadias» e «vagantas» e per part las tegnair durant blers onns en fermanza, senza che las persunas pertutgadas avessan commess in delict. Durant in temp, en il qual la povradad vegniva considerata en emprima lingua sco disditga persunala, vulevan ins educar e disciplinar uschia las persunas pertutgadas. En quest connex devi differenzas tenor las schlattainas: dals umens vegnivi spetgà primar-main diligenza e mesira (en il consum d'alcohol), entant che las dunnas vegnivan mesiradas cunzunt vi da lur «virtid», definida en emprima lingua sexualmain.

In complex da provediment strusch definibel

A Realta dueva vegnir exercità in cumpor-tament da gudogn regular, pia vegnivan internads principalmain umens. In cas spezial tranter ils stabiliments svizzers da lavur sfurzada era Realta en quel senn, che dal cumenzament ennà vegnivan recepidas respectivamain plazzadas er «narramenta» ed ulteriuras categorias da persu-

Frontispizi dal cudesch da perscrutaziun da Tanja Rietmann. MAD

nas a l'ur da la societad. L'onn 1946 è Realta vegnida crititgada sco in «complex administrativ strusch definibel da malsauns da spiert per l'ina e da criminals e negligents per l'autra». En il fratemp era la multifariadad da l'instituziun er vegnida resentida sco avantatg; igl era simpel da translocar inquietins tut tenor la situaziun mumentana tranter las differentas partiziuns. Ins stima che durant il lung temp da 1855 fin 1981, en il qual en il stabiliment Realta eran pussaivels «plazzaments administrativs» en il senn menziunà qua survart, sajan stadas pertutgadas da quai tut en tut 1500 persunas.

Autoritads tutelaras surdumandadas

Il studi ch'è uss avant maun metta en connex tals fatgs che appartegnan al complex

da temas da las «mesiras repressivas per motivs da provediment» ed als tracta sco part da l'istorgia da l'assistenza als povers e dal stadi social. Analisadas èn vegnidas las autoritads che ageschan sco er las basas legalas ed igl è vegnì empruvà da quantifigar differentas mesiras: ultra da plazzaments administrativs, particularmain plazzaments en in lieu ester en chasas e famiglias da tgira sco er avugadaziuns. En il Grischun eran las autoritads tutelaras ch'eran organisadas sin il plaun dals circuls ils acturs centralis dal champ tematic tractà. Las leschas vertentas las concedivan in'enorma libertad da decider, ma prevenevan a medem temp proceduras vaira complexas e gia baud l'audiziun da las persunas pertutgadas. Las autoritads da milissa pajadas mal u insumma betg pajadas

n'eran savens betg a l'autozza da lur incumbensas. Quai pudeva chaschunar decisziuns magari arbitraras.

Analisa scientifica e messa a disposiziun da datas

Dapi onns èsi renconuschì ch'igl è vegnì fatg tort a numerusas persunas pertutgadas da mesiras repressivas per motivs da provediment. Per reparar quest donn dovri ina vasta elavuraziun scientifica da quai ch'è capità. Il studi qua avant maun gida a sclerir quests fatgs.

Cun il fond da solidaritad da la confederaziun èsi pussaivel a victimas da mesiras repressivas per motivs da provediment dapi il 1. d'avrigl 2017 d'inoltrar ina dumonda per ina indemnisaziun finanziaria. Il post da consultaziun per las persunas pertutgadas è l'agid chantunal a victimas che gida ad inoltrar las dumondas. Las dumondas ston vegnir cumprovadas uschenavant sco pussaivel cun actas. Per facilitar quaiha cumpiglià l'incarica al team da perscrutaziun er la cumpilaziun d'ina survista generala dal stadi da las actas davart las mesiras repressivas per motivs da provediment. Questa survista facilitescha l'incarica existenta da l'archiv dal stadi dal Grischun da sustegnair las persunas pertutgadas en lur tschertga d'actas.

Il studi è vegnì publictà sco tom 34 da la retscha da l'archiv dal stadi «Funtaunas e perscrutaziuns davart l'istorgia dal Grischun (FIG)». Ultra da quai vegn el mess a disposiziun gratuitamain sin la pagina d'internet da l'archiv dal stadi dal Grischun (www.sag.gr.ch) per al chargiar sin l'agen computer ensemen cun la «survista dal stadi da las actas».